

BÁTONYI PÁL

A Grassalkovichok és Dunakeszi

II. rész

A királyi személynök Grassalkovich I. Antalnak az országos bíraskodási ügyekben döntő szerepe volt, és a király az Országgyűlés alsó (közneemesi) táblájának elnökévé is kinevezte. Tevékenységéért III. Károlytól 1732-ben bárói rangot és címet kapott (zöld mezőben torkán nyíllal átlótt, ülő hattyú).

I. Antal második házasságából hat gyermek született. 1732-ben Franciska, aki a későbbiekben gróf trakostyáni Draskovich János felesége lett; 1734-ben II. Antal; 1735-ben Klára, aki majdan gróf galánthai Esterházy Gáborral házasodott össze; 1736-ban Anna Mária, aki gróf hallerkeői Haller Gábor neje lett; 1737-ben Ignác, aki 1738-ban elhunyt; 1738-ban Terézia Ilona, aki gróf ghymeszi és gácsi Forgách Jánoshoz ment nőül. 1738-ban I. Antal második felesége is elhunyt. A gyermekek nevelését második feleségének nővére, gróf Forgách Ferencné báró Klobusitzky Terézia vállalta el. A gyermektelen Terézia férje halála után 1752-ben I. Antal harmadik felesége lett.

Gróf gyaraki Grassalkovich I. Antal

A Wattay birtokokra már korábban is szemet vetett I. Antal. 1729-ben magához rendelte a Wattay gyerekek mostoha apjait, királyfalvi Roth Ádámot és losonczi Gyürky Istvánt. Megállapodtak, hogy Soroksár pusztát 500 forintért átadják I. Antalnak, aki ugyan átvette a területet, de nem fizette ki.

A Habsburg császár segítségével 1730-ban kezdeményezett sikertelen birtokszerzési kísérlet után I. Antal 1731-ben a Wattay mostoha apákkal egységre jutott, hogy 20 Bács vármegyei Wattay birtokot átengedjen neki. Még abban az évben csere ürügyén a gyámányákat rábírták, hogy

a meghatalmazott mostoha apák a Pest melletti Wattay birtokokat elcseréljék I. Antallal. Így Csömör és a mai Budapest területének mintegy negyede a Wattayaktól I. Antal birtokába került (akkori nevén Szent Mihály, Gubacs, Szent Lőrincz, Péteri). Cserébe a Pesttől délre lévő és jóval kisebb homokvidéket, valamint Duna árterületet kaptak (akkori nevén Peregh, Imrefa, Szent-király puszták).

Ezzel a cserével Dunakeszi elvesztette korábbi birtokközponti (a Wattayak Pest-Pilis-Solt vármegyei ispáni székhelye) jellegét és értéke jelentősen csökkent. Ekkorra befejeződött Dunakeszi egyszerű földműves településsé való visszafejlesztése. A Budai Kamara a betelepített budai, pesti és váci németek érdekében már korábban megtiltotta Dunakeszin a sörfőzde üzemeltetését, a vizahalászatot, és a váci püspök betiltatta a komp használatát is.

1734-ben a szomszédos Sződ (benne a mai Göd és Sződliget) a Madách család meggyőzésével került I. Antal birtokába. Hamarosan Sződ magyar református faluból tót (szlovák) római katolikus település lett.

A következő években I. Antal a Habsburgok nőági örökösödési jogának elismertetését, majd Mária Terézia királynő férje, Lotharingiai Ferenc kormányzótársi megszavazását és az osztrák örökösödési háború magyarországi támogatását szervezte az Országgyűlésben. Mindezekért Mária Terézia királynő 1743-ban a gyaraki előnevet és grófi címet adományozott I. Antalnak.

1744-ben a már nagykorú, de beteg Wattay Farkastól - a többi Wattay tulajdonos engedélye nélkül - I. Antal megvette Dunakeszi negyed részét, s ezután megtiltotta a Wattay családnak, hogy Dunakeszi területére menjen. Wattay III. Pál még megkísérelte írásban I. Antaltól kérni, hogy engedélyezze Dunakeszin belül határ kijelölését a két birtokrész között, de a gróf a mostohaapákon keresztül megfenyegette.

A Wattayak közül ezek után III. Pál Pomázon, míg Borbála Szirákon alakított ki birtokközpontot és építtetett ma is megtekinthető kastélyokat. I. Antal viszont birtokközpontját Gödöllőn alakította ki, nagyobb kastélyait pedig Bécsben, Pozsonyban, Pesten, Pozsonyivánkán, Gödöllőn, Gyöngyösön, Baján, Komjátiban és Hatvanban készíttette el.

A grófi címer